

Bohoslužby v Zábřeze 25.zář 2016

Lk 16,19-31

Milé sestry, milí bratři, při svém působení se Ježíš nemohl vyhnout tématům kolem Zákona Mojžíšova. Lidé, kteří přicházeli a naslouchali jeho kázání z tohoto Zákona vycházeli. Byl součástí jejich života. Proto Ježíš zdůrazňoval, že pokračuje v cestě, kterou tento Zákon ukazoval. Navazuje na ni, rozvíjí dále témata života, která v tomto Zákoně byla zmíněna. A vede v tom všem ještě kousek dál.

Podobenství o boháči a Lazarovi je součást Ježíšovy odpovědi, kterou dal farizeům, když se mu posmívali, neboť napomínal lid, že nemůže sloužit Bohu i mamonu. Napomínal k věrnosti v maličkostech, neboť právě tam se projeví lidské srdce. Jistě to známe ze svých životů, že někdy právě maličkosti rozhodují o našich názorech, pohledech na druhého člověka. A víme, že Bůh právě nehledí jen na ty velké věci na povrchu, ale zkoumá naše srdce, dívá se na ty maličkosti, které skrýváme uvnitř. Dříve než pověděl podobenství o boháči a Lazarovi, zmiňuje právě to, že nepomine jediná čárka Zákona. Čárka je jen detail, ale právě na tom detailu záleží. Patří k celku a tím určuje, jak ten celek vypadá.

Když Ježíš mluví o boháči a Lazarovi, začíná obrazem skvělé hostiny. Bohatý člověk, krásně vypadá, vybraně hoduje. Ježíš neříká nic o jeho vztahu k Zákonu, jeho víře. Dá se tedy předpokládat, že v tuto chvíli jsou to věci nepodstatné. Soustředí se na vzhled a chování. Upřímně řečeno, nečteme zde nic o tom, že by to bylo špatně. Neodsuzuje ani hostiny, ani ten vybraný vzhled. Takže klade před posluchače člověka, který je takový normální, nedělá nic špatného. Má připomínat právě ony farizee a zákoníky. To byli lidé velmi zbožní a často i bohatí. Učili lidi slovům Zákona Mojžíšova, z čehož plynula jejich vážnost, ale také i to bohatství. Vypadali solidně, nikdo neměl problém je pozvat k sobě na hostinu, obchodovat s nimi, setkávat se. Myslím, že nebude nic přehnaného na názoru, že ta solidnost a vše ostatní se odvíjelo právě od vztahu k Zákonu. Všichni na nich viděli, že jej respektují. A dá se to předpokládat i u toho člověka v podobenství Ježíšově. Kdyby byl bezbožník. Nebyl by v takové vážnosti ostatních. Tedy míněno zjevný bezbožník, který by okatě hřešil, nemyslel na chrámovou daň nepřinášel poctivě desátky. Takže řekněme, že Ježíš nám zde představuje člověka, který dle měřítek společnosti je kulticky v pořádku a jedná správně.

U jeho vrat lehával nemocný chudák. Měl jistě hlad, přibíhali psi, olizovali jeho vředy. To je situace hlubokého ponížení. Nejde v první řadě o tu chudobu, ale to olizování těmi psi. Zjevně si ho ten bohatý člověk moc nevšímal. Jakoby se ho netýkalo, co se děje za dveřmi domu. Dost možná svoji roli hrála nemoc toho člověka. Nemocný byl vždycky v takovém trochu vyčleněném postavení, byl vnímán jako nečistý. Farizeus usilující o čistotu se s někým takovým stýkat moc nemohl, nebo spíš nechtěl. Riskoval by nečistotu a to si přeci nemohl dovolit. Takže jedinou společností tomu Lazarovi dělají psi, kteří jsou vnímáni jako zvířata nečistá a jejich olizování je tak opravdu symbolem největšího ponížení.

Zajímavý může být nezaujatý pohled na tyto dva ze strany dalších lidí. Situace bohatého člověka je jasná. Bohatství je již od dob praotce Jáкова spojeno s požehnáním. Asi to nefungovalo vždycky, ale v myslích lidí to většinou platí. Chudák je člověk v problémech. Buď je to bezbožník, kterému se nechce pracovat, nebo je mu odejmuto požehnání. Nemoc, ale třeba i neúroda pole, to všechno se pojilo spíše s trestem Božím než jeho přízní. A tak chudák u dveří boháčových může vyvolat soucit, ale spíš se stává předmětem nezájmu, lhostejnosti.

Jak z dalšího pokračování, ale i dalších Ježíšových činů, můžeme poznávat, tak Bůh vidí situaci zcela jinak. Boháč se trápí žízní v pekle, Lazar stoluje s Abrahamem. Je patrné, že někde se stala chyba. Sice pozdě, ale přeci jen si to uvědomuje i ten boháč. A chce varovat své blízké. Ta chyba nastala nejspíš právě ve vztahu k tomu ubožákovi. Jinak si to nejde dát dohromady. Musel to být nějaký detail, který rozhodl, že celkový účet života toho bohatého člověka vyzněl špatně. A naopak Lazar je odměněn. V čem je ten problém? Ústy Hospodinovými je zde Abraham, který tomu boháči říká, že on si již vše dobré vybral, proto nyní trpí. A naopak Lazar trpěl, proto nyní užívá radosti. To vypadá jednoduše, ale nedá se to příliš zjednodušit na obraz toho, že bohatý bude trpět a chudák se radovat. Bůh se nerozhoduje podle toho, jaký má člověk majetek. To by bylo přeci jen trochu podivné. I zde jde stále o srdce člověka, o ten detail, tu čárku Zákona někde v lidském nitru. Užít si života, tak jak se to dalo vidět na onom bohatém člověku, není možné bez soběstřednosti. I když dělal jistě záslužné věci, plnil přeci přikázání zákona, tak myslel na sebe. Přede dveřmi měl Lazara, nemocného chudáka, a jeho srdcem to ani nehlo. To srdce bylo ztvrdlé. A také se tím porušil Zákon. To je možná trochu podivné, ale je tomu tak. Zákon je totiž velice pestrý. Je v něm toho hodně. A to je ten problém. I když se mu farizeové věnují, i když ho zákoníci stále zkoumají, je nad nimi, nemohou si ho podrobit. Chtějí-li podle něj žít, nezbyvá nic jiného, než ho zjednodušit. A v tom je problém, na který Ježíš chce ukázat. Žít podle nějaké zjednodušené verze Zákona není to samé jako žít podle Zákona samotného. Může zde být rozdíl právě v nějakém tom detailu. Vy jste si nepřečetli, co bylo v té smlouvě těmi malými písmenky? No tak to máte smůlu. I to je součást smlouvy a když to nesplníte, smlouvu porušíte. Proto končí ten bohatý člověk v pekle a Lazar u stolu Abrahama, tedy řekněme v nebi. Bohatý člověk si zakládal na své dokonalosti a tak, pokud nedodržel smlouvu života, jde do místa věčné smrti, tedy do pekla.

Ježíšova slova jsou zřetelně namířena proti farizeům, kteří sami vytvořili pravidla, jak jednat, jak být nebo nebýt spravedlivý před Bohem. Ta slova se ale dotýkají i našich životů. Máme kolem sebe jistě dost takových, kteří postaví život na nějaké formě sebespravedlnosti. Třeba si řeknou, že stačí žít podle desatera a jsem spravedlivý člověk. Jenže ono to nestačí, protože desatero je jen souhrn Zákona. Má-li být člověk poctivý, musí jít hlouběji, musí toho zkoumat a dodržovat víc. Jinak propadne v nějakém detailu. Tak jako ten bohatý člověk. Ten zapomněl na milosrdenství, na to že milosrdenství je nad vším ostatním. Desatero ale přímo o milosrdenství nemluví. Nemluví o tom, že je třeba se podělit s chudákem, je třeba přijímat ty, kdo jsou na tom špatně. Proto může být člověk nepříjemně překvapen, když před Bohem dostane svůj účet.

Bohatý člověk již poznal, že udělal chybu a chce varovat své blízké. Odpověď je zde dost tvrdá. Mají přeci Zákon, tak proč ji něco připomínat. Mají toho dost, aby poznali, jak správně v životě jednat. Nebo ne? Ten bohatý člověk ví, o čem mluví. Zákon nestačí. Tedy spíše to, co jako Zákon on sám a tím i jeho blízcí přijímají. Nemají na to, poznat v Zákoně tu cestu života, protože ho čtou po svém. Ale když přijde někdo z mrtvých a řekne, že udělali chybu, že on sám ví, jak to je správně, tak jim to pomůže. Je to podivné, ale budiž. Je to jisté pokání, uznání toho, že nebyla správná cesta uzavřenosti do své dokonalosti. Jenže Ježíš toto odmítá. Zákon je základ, a pokud k němu mají svůj osobitý přístup, nepomůže ani to zjevení vzkříšeného. Ostatně se to později ukáže. Ježíš jako Vzkříšený Pán přišel zpět do tohoto světa. A co to udělalo? S mnohými nic, stejně mu neuvěřili. Ježíš zde ukazuje, že je to proto, protože neposlouchali Mojžíše a Proroky. Oč vlastně jde? Nejde jen o čtení slov Zákona a Proroků, tedy Písma. Jde o víc. Jde o to, co se tam říká, co z těch slov zaznívá do lidského života. Nejde o literu, ale živé slovo, které je za ní. A to je docela zajímavé, možná až děsivé. To Písmo samo o sobě totiž není cesta života. Ta cesta je u Boha. A tak i slova, která člověk čte, má brát jako slova, která ukazují k Bohu, vedou člověka k tomu, že právě od Boha očekává odpověď, očekává vedení svého života. Právě toto chybělo těm farizeům, ke kterým předně Ježíš v tomto příběhu mluví. Berou to slovo příliš mechanicky, berou ho jako zákoník, nikoliv jako něco, co je spojuje s jejich Bohem, co k nim mluví z Božích úst. Jakoby platilo, že sice čtou Boží slovo, ale neposlouchají, co říká, protože poslouchají jen sami sebe. Proto jim pak utíká nějaký ten detail ze Zákona.

Když se na to tak díváme, možná si můžeme říct, že je to dost těžké, dostat Zákonu Mojžíšovu, dostat tomu, abychom se dostali do nebe a ne do pekla. Ale všimněme si toho Lazara. On se dostal do společenství živých u stolu Abrahama. Jak to dokázal? Jistě nemohl plnit všechna ta přikázání Zákona. Trpěl, byl nemocný, možná bylo kulticky nečistý. A přesto byl přijat. Jediné vysvětlení je zde v Boží milosti. Ne tedy, že by bylo jedno, jak ten Lazar žil. Jistě měl na svém kontě nějaký hřích. Nebyl dokonalý. Nicméně tu svoji nedokonalost si uvědomoval. Nespoléhal se na to, že bude přijat mezi spravedlivé, protože dělá úžasné skutky. Spoléhal na Boha, nic jiného mu nezbývalo. A to je ta cesta i pro nás, cesta záchrany. Smíme vejít do věčného života, do nebeské radosti, protože spolehne se na Boha, přijmeme Ježíše Krista. On je náš učitel. Dělá v zásadě stejnou věc, jako zákoníci a farizeové. Ale přeci jen ji dělá jinak. Neklade náš život do labyrintu pouček, které nás přivedou ke spokojenosti se sebou samými. Vede nás k

naslouchání Bohu, jeho živému hlasu. Neopouštíme slovo Zákona, ale na druhou stranu, ho ani nemusíme tolik znát. Bůh ho přeci zná a pokud nás vede, nepovede nás tak, abychom Zákon porušovali. Proto nám stačí na prvním místě víra, spolehnutí na Boha. Smíme na něj spolehnout, že nás sám povede cestou života. Proto je důležité mu naslouchat. To souvisí se čtením jeho slova, ale pak také s modlitbou. V tom se tedy i u nás naplňuje Zákon. I když jej neznáme moc dobře, smíme skrze Ježíše slyšet jeho slovo a nechat se jím vést. Slova Zákona jsou velice pestrá, Ježíš je mezi nimi naše cesta k životu.

Pane Ježíši, ty jsi přišel, abys náš život proměnil, abys jej zachránil. Dáváš nám poznat slovo svého Otce, které nás vede každým dnem. Dávej nám rozumnost, abychom toto slovo stále slyšeli a plnili.

Amen.